

Prof. Dr. Serap NAZLI

BİREYİ TANIMA TEKNİKLERİ

Test Dışı Teknikler

Test Dışı Teknikler

- Test dışı tekniklere neden ihtiyaç duyulmuştur?
- **Test dışı teknikler**, bireyin kendisi hakkındaki ve başkalarının birey hakkındaki görüşlerini içerir.
- **Öznel** yargılama ve **betimsel** ifadelere dayalıdır.

- **Gözleme Dayalı Teknikler**

- Gözlem listeleri, özellik kayıt çizelgesi, anekdot kaydı, derecelendirme ölçeği

- **Kendini Anlatma Teknikleri**

- Otobiyografi, arzu listesi, zaman cetveli, problem tarama listesi, soru listesi/anket

- **Başkalarının Kanılarına Dayalı Teknikler**

- Sosyometri, kimdir-bu, sosyal uzaklık ölçeği

- **Etkileşime Dayalı Teknikler**

- Görüşme, ev ziyaretleri, drama ve oyun

GÖZLEME DAYALI TEKNİKLER

Gözlem: Bir bireyin ya da grubun davranışlarını herhangi bir ortamda bir süre izleyerek izlenen durumdan yararlanıp belli yargılara ulaşılmasıdır.

2 tür gözlem:

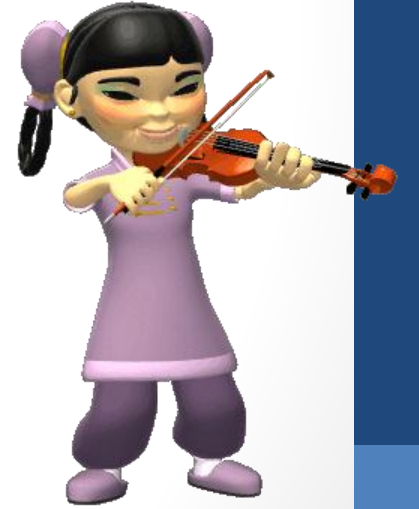
1. Gelişi güzel
2. Sistemantik

- Planlı ve sistemli gözlem öğretmen tarafından **iki farklı** şekilde uygulanabilir:
 - Belli bir öğrenciyi gözleme
 - Belli davranışları gözleme
- Gözlem yapılırken uyulması gereken kurallar:
 - Belli bir zaman içerisinde sadece **yalnız bir kişi gözlenmelidir.**
 - Neyin gözleneceği, hangi **davranışın inceleneceği önceden** belirlenmelidir.
 - Gözlem **belli bir zaman sürecini** kapsayacak biçimde yapılmalıdır.
 - Kişi **değişen ve doğal konumlar** içinde gözlenmelidir.
 - Gözlemlerden **elde edilen veriler diğer yöntemler** ile birleştirilmelidir.

- **Gözlem Listesi:** Gözlenecek davranışların var olup olmadığının “evet” ya da “hayır” şeklinde cevaplandırılması ve bu şekilde kaydedilmesi tekniğidir.
- Gözlem Listesi Örneği
- Bir gurubun lideri olduğu görülüyor mu?
 - Hayır Evet
- Arkadaşları ile konuşurken bağırır veya çok çekimser davranır mı?
 - Hayır Evet
- Şakaların sonu kavgaya veya tatsız bir duruma kadar gider mi?
 - Hayır Evet
- Arkadaşlarının hareketlerini taklit ederek onlarla alay eder mi?
 - Hayır Evet

Özellik Kayıt Çizelgesi: Öğrencilerin değişik alanlarındaki özelliklerinin (liderlik, yaratıcılık vb.) izlenerek yazılmasıdır.

Olay Kaydı (Vak'a Kaydı ya da Anekdot): Gözlenen olay ve durumların gözlemcinin yorumu olmadan olduğu gibi kaydedilmesi yöntemidir.

Anekdot

Öğrencinin
Adı-soyadı:

Gözleyen:
Tarih:

Gözlenen Durum:

Yorumlar:

Derecelendirme Ölçeği: Bireyde herhangi bir özelliğin ne derecede gözlendiğini belirleme ve bunları sayısal veriler şeklinde ifade etmeyi sağlayan bir tekniktir.

Örneğin, öğretmenlerin öğrencinin çalışmalarını değerlendirirken kullandığı sistem gibi.

5: Pekiyi

4: İyi

3: Orta

2: Zayıf

1: Çok zayıf

Kendini Anlatmaya Dayalı Teknikler

Otobiyografi: Bireyin kendisi ile ilgili bilgilerin yine kendisi tarafından yazılı olarak ifade edilmesidir. İki tür otobiyografiden söz etmek mümkündür. Bunlar, planlı ve serbest otobiyografilerdir.

- Bireyin özyaşam öyküsünün kendisi tarafından yazılı olarak anlatılması tekniğidir.
- Bu yöntemde kişi, diğer yöntemlere göre doğrudan katılımcı ve kendisini anlatır. Kişiyeye ya da öğrencilere kendi yaşamlarını, yaşadıkları ve gördükleri biçimiyle anlatmak olanağı sağlar.
- Kişi yaşam öyküsünü anlatırken kendince önemli gördüğü bireysel özelliklerini, bu özelliklerine karşı tutumunu, bunların oluşmasında rol oynayan geçmiş olaylara ve kişilere verdiği önemi yansıtır.

- Otobiyografi; bireyin geçmişi, istek ve umutları hakkında bilgi verir.
- Otobiyografi yazımı, rehberlik programında planlanmalıdır. Gizlilik, otobiyografide çok önemlidir.
- Otobiyografi serbest ve belli konu başlıklarına bağlı olarak planlı olmak üzere iki şekilde yazdırılabilir.

- Örnek:
 - **Plansız:** “Kendinizi tanıtan bir kompozisyon yazınız”
 - **Planlı:** “Çocukluğunuza ilişkin önemli yaşantılar nelerdir?”
“Geleceğe yönelik plan ve beklentileriniz neler?”

- Otobiyografinin uygulanması kolay olsa da, yorumlanamsı o denli güçtür. Onun içi başka tekniklerden elde edilen bilgilerle karşılaştırılması gerekmektedir.
- Otobiyografide “sosyal istenirlik” etkisi
- Otobiyografinin yorumlanmasında dikkat edilen hususlar:
 - Yazıdaki genel izlenim: Mutluluk, karamsarlık, öfke ...
 - Öyküde yer verilmeyen önemli olaylar ve kişiler
 - Otobiyografinin uzunluk ya da kısalığı
 - Anlatımdaki özen ve tutum
 - Otobiyografinin genelindeki tutarsızlıklar

Arzu Listesi: Bireye arzularının neler olduğu sorularak bunları listelemesi istenir. Bu yolla bireyi tanımak ve bireyin karşılanmayan istek ve arzularını ortaya çıkarmak amaçlanır.

Arzu Listesinde Yer Alabilecek Sorulara Örnekler

Bir dilek perisi çıkıp sizi üç dileğinizi sorsa ona ne yanıt verirdiniz?

Bir uçan halıya binseydiniz nasıl bir yere gitmek isterdiniz?

- İlköğretim düzeyine uygundur.
- Yarım cümle tamamlama tekniği: Başı ya da sonu boş bırakılmış cümleler hazırlanarak öğrencilere doldurtulur.
- **Örnek:** “Keşke babamolsaydı.”

Zaman Cetveli: Bireylerin bütün gün boyunca neler yaptıklarını anlatmaları esasına dayalı bir tekniktir.

Problem Tarama Listesi: Öğrencileri en çok rahatsız eden problemlerin belirlenmesi amacıyla kullanılır.

Problem Tarama Listesi Örneği

- 1. Gözlerimden rahatsızım.
- 2. Okulumuz temiz değil.
- 3. Spor tesisleri, spor faaliyetleri yeterli değil.
- 4. Okul idaresi ve öğretmenler bana karşı anlayışlı değiller.
- 5. Öğretmenler gereğinden fazla ev ödevi veriyorlar.
- 6. Ailemin fazla baskısı beni sıkıyor.
- 7. Ailem bana çok az harçlık veriyor.
- 8. Ailem kardeşler arasında ayırım yapıyor.
- 9. Çok çekingenim.

Anket: Bireyin; belli konularda bilgi, düşünce ve görüşlerinin sorularak alınan cevaplara göre değerlendirme yapılması yöntemidir.

Anketlerde Yer Alabilecek Soru Örnekleri

- Sizce enflasyonun en önemli nedeni nedir?
- Kaç yaşında evlendiniz?
 17 yaş ve daha küçük
 18-25
 26-30
 31 yaş ve daha büyük
- Sigara kullanıyormusunuz?
 evet hayır
- Öğretmenlerinizin size davranışlarından ne derece memnunsunuz?
 oldukça memnunum kısmen memnun değilim

Öğrenci Tanıma Formu: Öğrenciye ilişkin adı, soyadı, adresi, anne babasının sağlık durumu, eğitim durumu ve bunun gibi temel bilgilerin elde edilmesi amacı ile hazırlanan bir formdur.

Öğrenci Tanıma Formu Örneği

Adı Soyadı :.....
Doğum Yeri :.....
Doğum Tarihi :.....
Okul No :.....
Okuduğu Sınıf :.....
Kardeş Sayısı :.....
Sevdiği Meslekler :.....
.....

Geçirdiği Hastalıklar :.....
Beden Özü var mı?:.....
Konuşma Özü var mı? :.....

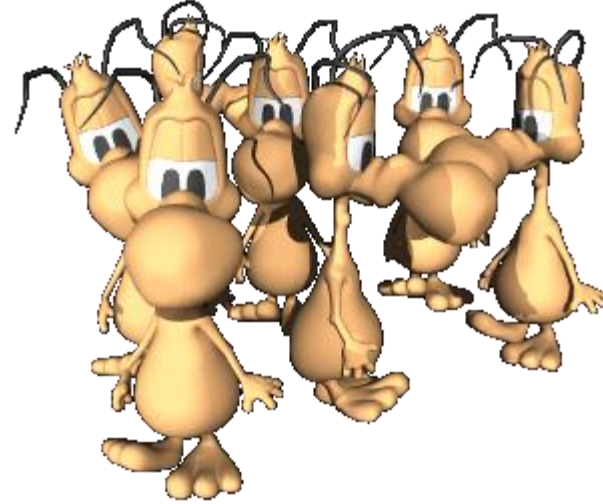
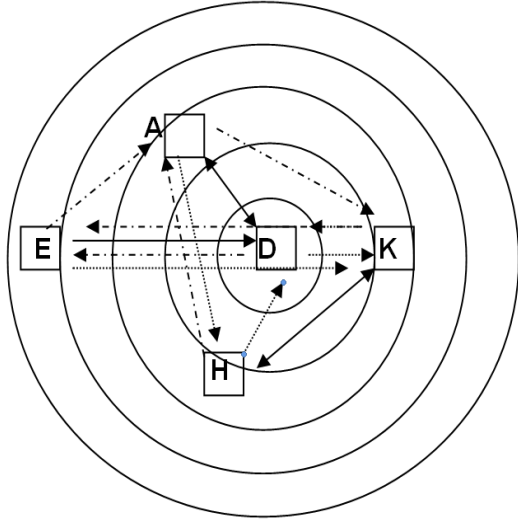
Kime Göre Ben Neyim?: Kişinin kendisinin ve başkasının gözünden kendini nasıl gördüğünü ortaya çıkartmak amacıyla yapılır.

	ÖĞRETMENLERİME GÖRE	AİLEME GÖRE	ARKADAŞLARIMA GÖRE	BANA GÖRE
1. Başarılıyım.	()	()	()	()
2. Aptalın tekiyim.	()	()	()	()
3. Cesaretsizim.	()	()	()	()
4. Somurtkanım.	()	()	()	()
5. Çok güçlüyüm.	()	()	()	()
6. Çok kıskancım.	()	()	()	()

Başkalarının Kanılarına Dayalı Teknikler:

Sosyometri: Bu teknikle grubu oluşturan bireylerin birbirleri ile olan etkileşim biçimleri ve ilişkileri belirlenerek değerlendirme yapılır. Gruba, belirli konularda bireylerle ilişkileri ile ilgili sosyometrik anket uygulanır ve anketin sonuçları sosyogramda gösterilir. Sosyogramda en fazla seçilen öğrenciler genel olarak şeklin merkezine doğru yerleştirilirken daha az seçilen öğrenciler şeklin kenarlarına doğru yerleştirilir.

Bir sosyograma bakarak řu ilişki tipleri saptanabilir:

- Liderler: Diğer üyelerin çoğunluğu tarafından önder olarak seçilen kişilerdir.
- Seçilmeyenler (Terk edilmişler): Üyelerden hiçbirinin arkadaş olarak seçmediği kişilerdir.
- Karşılıklı Çekenler: Grup içinde sadece karşılıklı olarak birbirini seçen kişilerdir.
- Klikler: Büyük gruptan soyutlanmış kendi aralarında birbirini seçen üç-dört kişilik küçük gruplardır.
- Tek Yönlü İlişki: Bir kişinin karşısındaki kişiyi seçmesine karşın diğerinin onu seçmemesidir.
- Reddedilenler: Grubun çoğunluğu tarafından seçilmeyen kişilerdir.

Kimdir Bu ?: Bazı özellikler verilerek bu özelliklere sahip bireylerin bulunmasını isteyen bir tekniktir. Bu yolla bireylerin hangi özellikleri ile tanındıklarını ortaya koymak mümkündür. Kişinin uygun gördüğü özelliklerin karşısına kendi adını yazmasının da mümkün olduğu bu teknikle hem üyelerin birbirini nasıl algıladıkları hem de kişinin kendini nasıl algıladığı ile ilgili fikir edinilebilir.

Kimdir bu?

En çalışkan

.....

En yardımsever

.....

En iyi sır saklayan

.....

En popüler

.....

Sosyal Uzaklık Ölçeği: Bu teknik, grup üyelerinin birbirini kabul derecelerini saptamak, sosyal kabul veya sosyal mesafeleri ölçmek amacıyla kullanılır.

Dereceleme ölçüleri

Öğrenciler	1	2	3	4
	Onunla arkadaş olmak isterim.	Sınıftaki herhangi biridir.	Arkadaş olmak istemem.	
Zeynep				
Hakan				

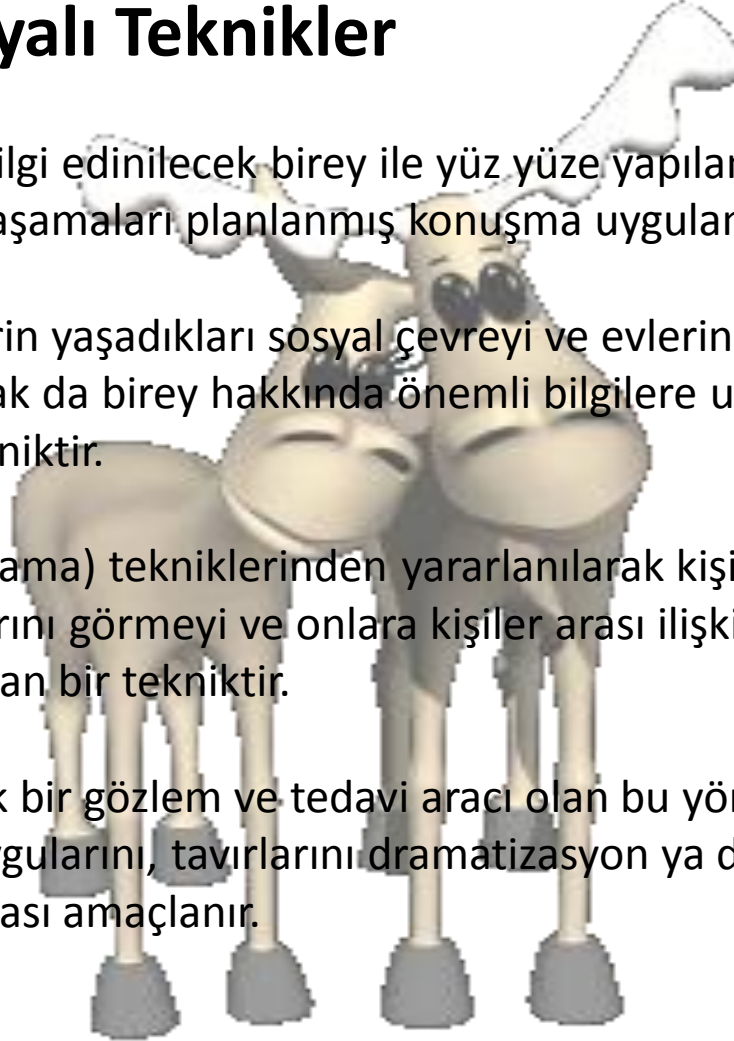
Etkileşime Dayalı Teknikler

Görüşme: Hakkında bilgi edinilecek birey ile yüz yüze yapılan, amacı önceden net olarak belirlenmiş ve aşamaları planlanmış konuşma uygulamasıdır.

Ev Ziyaretleri: Bireylerin yaşadıkları sosyal çevreyi ve evlerinde onlarla beraber yaşayan kişileri tanımak da birey hakkında önemli bilgilere ulaşmayı sağlayan bir başka tekniktir.

Sosyodrama: Oyun(drama) tekniklerinden yararlanılarak kişilerin insan ilişkileri konusundaki durumlarını görmeyi ve onlara kişiler arası ilişki kurma becerilerini kazandırmayı amaçlayan bir tekniktir.

Psikodrama: Terapötik bir gözlem ve tedavi aracı olan bu yöntemde, bireyin iç dünyasına yönelik duygularını, tavırlarını dramatizasyon ya da oyun teknikleri ile ifade ederek içgörü kazanması amaçlanır.

Diğer Teknikler

Vak'a İncelemesi: Bir kişinin çeşitli özellikleri hakkında mümkün olduğunca ayrıntılı bir biçimde bilgi toplama ve bu bilgileri anlamlı bir biçimde bütünleştirme işidir.

Vak'a Konferansı (Vak'a Tartışması): Vak'a incelemesi yöntemini izleyen bir yöntem olarak vak'a konferansında vak'a ile ilgili toplanmış bilgilerin, uzmanlar eşliğinde bir toplantıda değerlendirilmesine dayanır.

Vak'a Tarihçesi: Bireyin kendisinden elde edilen geçmişine, řu anki durumuna, fiziksel, duyuşsal ve sosyal özelliklerine ait bilgilerin kronolojik bir sırayla sunulması işidir.

Toplu Dosya

Test ve test dışı yöntemlerle her dönemde toplanan bilgilerin zamanında ve düzenli bir şekilde kaydedildiği dosyalardır. Toplu dosyadaki bilgiler okul yöneticilerine, öğretmenlere, velilere ve öğrencilere fayda sağlamakla birlikte toplu dosyadaki bilgilerin korunmasına da özen gösterilmelidir.

